

Lidija Dārziņa LV portāls

Aiga Dambe LV portāls

14. janvārī, 2019

Kooperatīvo sabiedrību darbībā – precīzāks regulējums, vienkāršāka pārvaldība

2019. gada 1. janvārī stājās spēkā jaunais Kooperatīvo sabiedrību likums, ar kura regulējumu domāts novērst gan līdz šim praksē konstatētās problēmas, gan vienkāršot noteikumus kooperatīvo sabiedrību darbībai un pārvaldībai. Jaunais likums dod iespēju vairāk jautājumu un sagaidāmo situāciju risinājumu ietvert statūtos. Likums vairs nenosaka īpašu regulējumu nevienai nozarei vai kooperatīvās sabiedrības darbības veidam.

ĪSUMĀ

Jaunajā Kooperatīvo sabiedrību likumā nav paredzēts nedz šo sabiedrību dalījums komersantos un nekomersantos, nedz pēc ekonomisko interešu un darbības veida.

Jaunais likums paredz tikai pienākumu nosaukumā iekļaut norādi “kooperatīvā sabiedrība”. Ja kooperatīvā sabiedrība definējusi konkrētu darbības veidu, tā arī turpmāk to var iekļaut nosaukumā.

Ar likumu samazināts ziņu apjoms, kas obligāti norādāms kooperatīvās sabiedrības statūtos. Savukārt statūtos var paredzēt papildu noteikumus, ja vien tie nav pretrunā likumam.

Likumā ir skaidri noteikti gadījumi, kad kooperatīvā sabiedrība var atteikt personu uzņemšanai, un valdei ir jābūt spējīgai šos apstākļus konstatēt bez biedru kopsapulces apstiprinājuma.

Jaunais likums saglabā kooperatīvās sabiedrības pamatkapitāla mainīguma principu. Minimālais pamatkapitāla apmērs ir tikai statūtos ierakstāmā ziņa, un to neierakstīs Uzņēmumu reģistra vestajā publiskajā reģistrā.

Jaunais regulējums paredz divus veidus, kā nosaka izmaksājamo peļņu. Biedram izmaksājamo daļu nosaka proporcionāli tā izmantoto sabiedrības pakalpojumu apjomam. Statūtos var noteikt, ka visu biedram izmaksājamo peļņu vai daļu no tās nosaka proporcionāli biedra apmaksāto paju skaitam.

Likuma regulējums nodrošina, ka visi biedri ir informēti par biedru kopsapulces sasaukšanu, un tam izmantojami dažādi mūsdienās pieejamie saziņas veidi.

Pēc Uzņēmuma reģistra datiem, pašreiz aktīvas ir 1859 kooperatīvās sabiedrības.

Iepriekšējais – tāda paša nosaukuma – likums, kas bija pieņemts 1998. gadā, zaudē spēku, taču tas nenozīmē, ka sabiedrībām uzreiz jārevidē sava darbība vai vadības institūciju sastāvs. Jaunā likuma Pārejas noteikumos ir

noteikti termiņi arī dažādām pārejas perioda situācijām, tajā skaitā noteikts: ja sabiedrības valdes vai padomes loceklis ievēlēts līdz 2018. gada 31. decembrim, viņa pilnvaru termiņš izbeidzas tajā dienā, kad tas būtu notecējis saskaņā ar likuma un statūtu noteikumiem, kas bija spēkā valdes vai padomes locekļa ievēlēšanas dienā.

Līdz 2019. gada 30. jūnijam visas kooperatīvās sabiedrības var brīvprātīgi iesniegt statūtu grozījumus Uzņēmumu reģistrā (UR), lai tie atbilstu jaunajam likumam, taču no 2019. gada 1. jūlija grozījumi statūtos iesniedzami obligāti, ja tiek veiktas citas izmaiņas.

Tieslietu ministrija (TM), kas izstrādāja jauno [Kooperatīvo sabiedrību likumu](#) (Saeima to pieņēma pērn 12. aprīlī), sagatavojusi skaidrojumu par kooperatīvo sabiedrību (KS) regulējumu un jaunajā likumā ietvertajām būtiskākajām izmaiņām, salīdzinājumam un lielākai skaidrībai norādot arī uz atšķirībām no iepriekšējā regulējuma.

[Jauns regulējums kooperatīvajām sabiedrībām](#)

LV portāla skaidrojumā un infografikā izklāstīta daļa no jaunā likuma normām.

Lai KS dibinātājiem mazinātu administratīvo slogu, likums vairs neparedz pienākumu dibinātājiem organizēt dibināšanas sapulci. Tomēr, ja dibinātāji to uzskatīs par nepieciešamu, netiek liegts šādu sapulci sasaukt.

Turpmāk atbilstoši jaunā likuma 12. pantam statūtos būs pienākums norādīt KS nosaukumu, darbības mērķi un uzdevumus, pamatkapitāla minimālo lielumu un pajas nominālvērtību, kritērijus biedra statusa iegūšanai, kā arī informāciju par valdes locekļu skaitu.

Informācija par padomes locekļu skaitu un pārstāvju sapulci būs jāiekļauj statūtos tikai tad, ja attiecīgā pārvaldes institūcija tiks izveidota, savukārt informācija par KS darbības termiņu, iestāšanās naudu un biedra naudu – ja tāda būs paredzēta.

Statūtos nav jāiekļauj tāda informācija, ko regulē likuma noteikumi.

Ja KS dibināšanas dokumentos izdarīti grozījumi, Uzņēmumu reģistrā iesniedzams grozījumu teksts, kā arī pilns teksts jaunajā redakcijā.

TM iesaka nepārcensties ar likuma pārrakstīšanu statūtos. Proti, vairumam KS ir pietiekami, ja statūtos norāda minimāli nepieciešamo informāciju. Taču, ja KS izvēlas izveidot likumā paredzēto pārstāvju sapulci, tad gan statūtos ir jāparedz skaidra un detalizēta kārtība, kā tiek nodrošināta pārstāvju izvirzīšana un ievēlēšana, lai nodrošinātu principu, ka viens pārstāvis pārstāv līdzīgu biedru skaitu, kā arī pārstāvjus ievēl biedri, nevis biedru kopsapulce.

Lai orientētos jaunajās prasībās un niansēs, priekšstatam var noderēt Uzņēmumu reģistra mājaslapā ievietotais [Kooperatīvās sabiedrības statūtu paraugs un kā piemērs arī aizpildīts Dzīvokļu īpašnieku KS statūtu paraugs ar komentāriem](#).

Jaunais likums paredz, ka biedrs ir tā persona, kas ir ierakstīta valdes vestajā biedru reģistrā. Tādējādi turpmāk persona iegūs biedra statusu ar brīdi, kad tā ierakstīta biedru reģistrā, un zaudēs šo statusu, kad būs izslēgta no biedru reģistra.

Jaunais likums arī nostiprina to, ka par biedru var būt tikai tā persona, kas izmanto KS pakalpojumus un atbilst statūtos noteiktajiem kritērijiem (ja tādi paredzēti).

Atbilstoši likumam KS valde vai cita persona (tajā skaitā pats biedrs) var pārliecināties par konkrētā biedra tiesībām atbilstoši biedru reģistram, tāpēc vairs nav nepieciešama paju jeb biedra karšu izsniegšana.

Likums noteic gan to, kādos gadījumos KS var atteikt jauna biedra uzņemšanu, gan izstāšanās un biedra izslēgšanas noteikumus.

Atteikumu par biedra uzņemšanu var apstrīdēt vismaz vienā citā KS institūcijā (padomē, kopsapulcē, citā statūtos noteiktā institūcijā) pirms vērsšanās vispārējās jurisdikcijas tiesā. Līdzīgi apstrīdams arī lēmums par biedra izslēgšanu.

Jaunais likums saglabā KS pamatkapitāla mainīguma principu. Tā kā KS ir brīvprātīga organizācija, personām ir tiesības brīvi iestāties KS un izstāties no tās, iestāšanās un izstāšanās no KS attiecīgi rada izmaiņas KS pamatkapitālā. KS mainīgais pamatkapitāls nozīmē to, ka ne KS statūtos, ne arī publiskajos reģistros šis pamatkapitāls nav fiksēts (statūtos būs obligāti jānorāda tikai pamatkapitāla minimālais apmērs).

Minimālais pamatkapitāla apmērs būs tikai statūtos ierakstāmā ziņa, un to neierakstīs Uzņēmumu reģistra vestajā publiskajā reģistrā.

Tā kā KS raksturo demokrātiska pārvalde un katram biedram biedru kopsapulcē ir tikai viena balss, likums paredz atteikšanos no spēkā esošā paju regulējuma, kas iedalīja pajas pamatpajās un papildpajās.

TM saistībā ar praksē novēroto norāda, ka lielākā daļa KS darbojas bez peļņas vai arī visu peļņu novirza KS attīstībai. Tas ir arī loģiski – ilgtermiņā paši biedri ir ieguvēji no KS attīstības, jo turpmāk, iespējams, samazināsies biedru saņemto pakalpojumu pašizmaksa vai uzlabosies pakalpojumu kvalitāte u. tml. Ja KS tomēr lemj par peļņas izmaksu

(dividendēm), tad jaunais likums paredz veidus, kā nosaka biedriem izmaksājamās peļņas apmēru.

Jaunais likums paredz, ka paziņojumu par biedru kopsapulci dara zināmu visiem biedriem vismaz 30 dienas pirms biedru kopsapulces.

Vismaz desmit dienas pirms biedru kopsapulces biedram ir tiesības iepazīties ar pilnu un nemainīgu darba kārtību biedru kopsapulcē.

Īsāks termiņš paziņojumam par biedru kopsapulci ir iespējams gadījumā, ja KS sasauc biedru kopsapulci, izmantojot elektroniskos līdzekļus.

Jaunais likums neparedz kvoruma prasību biedru kopsapulcē.

Lai atvieglotu KS lēmumu pieņemšanas procesu, jaunais regulējums ļauj KS biedru kopsapulcei statūtos noteikt, ka biedru kopsapulces kompetence tiek nodota pārstāvju sapulcei. Pārstāvju ievēlēšana ir pašu biedru (nevis biedru kopsapulces) kompetencē. Visiem biedriem ir vienlīdzīgas tiesības ievēlēt savus pārstāvjus. Ja biedru kopsapulce būs lēmusi par šādas pārvaldes institūcijas (pārstāvju sapulces) izveidi, pārstāvju ievēlēšanas detalizētu kārtību, pārstāvju pilnvaru termiņus un pārstāvības normu būs pienākums iekļaut KS statūtos.

Atšķirībā no iepriekšējā regulējuma, kas ļāva pilnvaroto sapulcei pieņemt tikai daļu no biedru kopsapulces kompetencē esošajiem jautājumiem, tagad likums paredz, ka pārstāvju sapulces ievēlēšanas gadījumā šī pārvaldes institūcija pilnībā aizstāj biedru kopsapulci un tās abas paralēli nepastāv. Tādējādi pārstāvju sapulce darbojas kā mazāka formāta biedru kopsapulce, nodrošinot efektīvu lēmumu pieņemšanas procesu KS ar lielu biedru skaitu.

Informāciju par pārstāvju sapulci valde sūta tikai pārstāvjiem. Biedriem informācija par pārstāvju sapulces sasaukšanu netiek sūtīta, tomēr tiem ir tiesības KS juridiskajā adresē vai arī elektroniskajā vidē iepazīties ar pārstāvju sapulces darba kārtību un dokumentiem vismaz 10 dienas pirms pārstāvju sapulces.

Jaunais likums paredz KS valdei pienākumu vest pārstāvju sarakstu. Ar pārstāvju sarakstu varēs iepazīties visi biedri.

Ērtumam var izmantot mūsdienīgos saziņas veidus. KS ir tiesīga sasaukt klātienē biedru kopsapulci, taču vienlaikus (lai nodrošinātu augstāku līdzdalību) dot iespēju biedriem piedalīties sapulcē, izmantojot elektroniskos līdzekļus, tajā skaitā arī balsošanā piedalīties attālināti.

Lai atvieglotu biedru kopsapulces lēmumu pieņemšanu, likumā iekļauts jauns regulējums par lēmumu pieņemšanu bez biedru kopsapulces sasaukšanas, tādējādi ļaujot KS salīdzinājumā ar biedru kopsapulci par daudz mazākām izmaksām pieņemt lēmumu par kādu KS svarīgu jautājumu. Likumā uzskaitīti tie jautājumi, kurus šādā kārtībā nevar izlemt. Bez biedru kopsapulces sasaukšanas nevar pieņemt lēmumus par KS amatpersonu ievēlēšanu un atsaukšanu, gada pārskata apstiprināšanu, grozījumu izdarīšana KS statūtos.

Kooperatīvo sabiedrību likums

Spēkā no 2019. gada 1. janvāra

Kas kooperējas?

Mežsaimnieki

Lauksaimnieki

Dzīvokļu īpašnieki

Garāžu īpašnieki

Dārzkopības teritoriju
īpašnieki

Jebkādas citas biedru
ekonomiskās intereses

2019.g. decembrī aktīvas **1859** kooperatīvās sabiedrības (KS)

Kas būs vienkāršāk?

1. Atvieglota dibināšanas kārtība.
2. Nav obligāta dibināšanas sapulce.
3. Nav jāiesniedz dibināšanas protokols UR.
4. Dibināšanas līgumā - tikai tā informācija, kas nepieciešama pirms KS reģistrēšanas.
5. Samazināts statūtos norādāmās informācijas apjoms.
6. Nav obligāti norādīt informāciju, kurai ir regulējums ar likumu.

KS dibināšanas līguma informācija

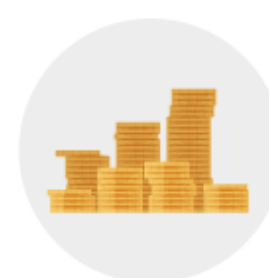
Informācija par
dibinātājiem, padomes, valdes
locekļiem, revidentu

Sabiedrības
nosaukums

Sabiedrības darbības
mērķi un uzdevumi

Pamatkapitāla lielums, pajas
nominālvērtība, paju sadalījums starp
dibinātājiem un apmaksas termiņš

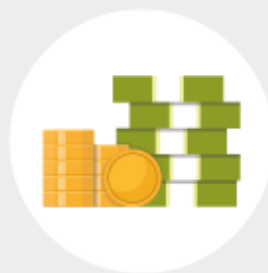
Kas norādāms KS statūtos?

Nosaukums	_____
Darbības mērķi un uzdevumi	 _____
Pamatkapitāla minimālais lielums	 _____
Pajas nominālvērtība	 _____
Kritēriji biedra statusa iegūšanai	 _____
Valdes locekļu skaits	 _____

Papildus informācija, ja tāda ir:

Darbības termiņš

Iestāšanās maksas un
biedra naudas lielums

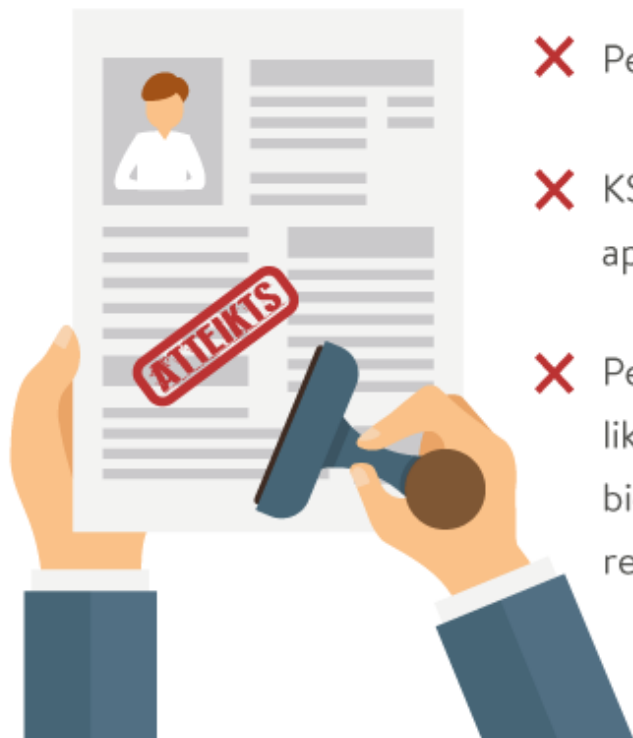

Padomes locekļu skaits
(ja veido padomi)

Pārstāvju izvirzīšanas un ievēlēšanas kārtība
(ja paredzēta pārstāvju sapulce)

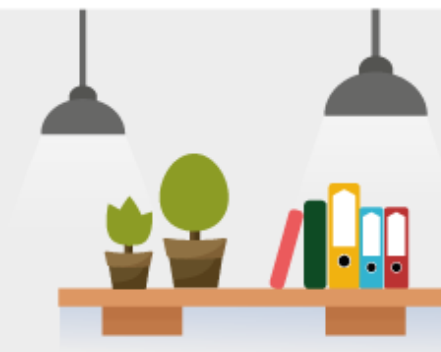
Kādos gadījumos KS var atteikt uzņemt par biedru?

- ✗ Persona neatbilst biedra statusa kritērijiem.
- ✗ KS nespēj apkalpot lielāku biedru skaitu un tā apkalpo tikai savus biedrus.
- ✗ Persona jau bijusi izslēgta no KS par būtiskiem likuma vai statūtu pārkāpumiem vai arī par biedra rīcību, kas negatīvi ietekmējusi KS reputāciju vai radījusi kaitējumu KS interesēm.

Kopsapulces paziņošana

Paziņo visiem biedriem vismaz **30 dienas** pirms kopsapulces.

Kopsapulcei **nav nepieciešams kvorums**.

Vismaz **10 dienas** pirms kopsapulces biedram ir tiesības iepazīties ar pilnu un nemainīgu darba kārtību kopsapulcē.

Īsāks termiņš paziņojumam par kopsapulci iespējams, ja izmanto **elektroniskos līdzekļus**.

Iespēja dalībai kopsapulcē – e-vidē

Organizēšanas iespēja
elektroniski - saziņa,
sapulces sasaukšana
(paziņojumu nosūtīšana)

E-sapulce
(attālināta dalība
biedru kopsapulcē)

E-balsojums

Balsojums pirms sapulces (arī
e-balsojums) vai bez sapulces rīkošanas

KS darbības izbeigšana un likvidācija

- ✗ Biedru kopsapulces lēmums
- ✗ Valdes lēmums
- ✗ Tiesas nolēmums
- ✗ Uzņēmumu reģistra lēmums
- ✗ Valsts ieņēmumu dienesta lēmums

Reorganizācija:

Apvienošana

Sadalīšana

Pārveidošana
(par kapitālsabiedrību)